

ВІДПОВІДНІСТЬ МАЛЮНКІВ ІНТЕНЦІЯМ АВТОРІВ У ПЕРЕКЛАДІ
ДИТЯЧОЇ ІЛЮСТРОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Стаття присвячена дослідженню впливу малюнків у дитячій ілюстрованій літературі на сприйняття дитиною тексту твору. Виявлено негативний вплив ілюстрацій, що не відповідають інтенціям автора твору, на розуміння книги в цілому.

Ключові слова: дитяча ілюстрована література, інтенція автора, переклад.

Статья посвящена изучению влияния рисунков в детской иллюстрированной литературе на восприятие ребенком текста произведения. Выявлено негативное влияние иллюстраций, которые не соответствуют интенциям автора произведения, на понимание книги в целом.

Ключевые слова: детская иллюстрированная литература, интенция автора, перевод.

The article deals with the study of influence of pictures in children's illustrated literature on child's perception of the text. Negative impact of illustrations that do not meet the author's intentions on understanding of the book as a whole is revealed.

Key words: children's illustrated literature, author's intention, translation.

Ще 1979 року російський дослідник Лавров Микола Павлович дав визначення дитячої літератури як особливого комплексу літературних творів, що утворює самостійний тип, головна ознака якого – читач – адресат, а визначальна функція – виховна [1: 181-182]. Але поряд із класичним поняттям «дитяча література» нерідко зустрічаємо все більше інших понять, таких як «література для дітей», «коло дитячого читання», які нерідко замінюють одне одним. Та чи можливо це? Якими близькими не були б ці поняття, між ними існує ряд відмінностей. Дитяча література (література спеціально створена для дитячої категорії читачів) найбільше враховує психологічні особливості маленьких слухачів та читачів – емоційність, мислення, уяву. Поняття «література для дітей» включає як і дитячу літературу, так і твори для дорослих, котрі міцно ввійшли в ужиток читання серед хлопчиків та дівчат. Ще більш значне за поширенням поняття «коло дитячого читання», тому що поряд із перерахованими воно включає й твори, які ще не набули широкого використання серед дитячої аудиторії і тільки освоюються цією категорією читачів. Ці відмінності у тлумаченні понять є вагомими для керування самого процесу читання. У дошкільному віці особливо необхідні книги, написані спеціально для певного періоду життя малюка. Отже, в межах цього дослідження ми працюватимемо саме з класичним поняттям «дитяча література».

Усі дослідники відзначають дивовижне збереження у дитячій пам'яті змісту перших книг: довге життя у свідомості та прояв активності при зустрічах із «дорослими» книгами. Уже із раннього віку хороша, розумна книга супроводжує людину, збагачує

її духовний і моральний світ, поріднює з чудовими героями, навчає любити прекрасне. Ще задовго до того, як малюк навчиться читати, він уже відчуває чарівний вплив цього процесу. Дитина, перш за все, виступає в ролі глядача і слухача. У цього «читача» маса особливостей: мислення виключно конкретне, дитина дуже рухлива, допитлива й увага при цьому дуже нестійка. Усі ці фактори враховуються при створенні та розповсюдженні книг для дітей.

Перші книжки, які малюк сам роздивляється, сам «читає», – книжки-іграшки, книжки-пригоди, книжки – мозаїки. Вони цінні тим, що розвивають мислення дитини, пробуджують її фантазію та виховують любов до чарівної сили слова. Потім до малечі надходять літературні твори, які розвивають мову та виховують логічне мислення. Картинка, малюнок тут виступають у тісному поєднанні з текстом. Саме таким ілюстрованим книжкам присвячено це дослідження.

Значимо, що першою особливістю такої книги виступає наочність дитячого сприйняття, заснована на ілюстраціях. У книзі для дітей намальоване допомагає відтворити в пам'яті та осмислити послідовність подій та зрозуміти основну думку твору. Ілюстрація сприяє більш глибокому та точному сприйняттю словесного образу.

Часто зовнішнє оформлення визначає життя книги в дитячому середовищі. Яскрава, приваблива обкладинка, велика кількість ілюстрацій, цікава побудова всієї книги, – усе це сприяє успіхові літературного твору серед маленьких читачів. Але також відомі випадки, коли невідповідність малюнків інтенціям автора, зокрема у перекладній літературі для дітей, навпаки, спотворювала сприйняття образів твору, робила текст незрозумілим і в результаті відвертала малюка від читання та розуміння тексту. Саме тому авторка цієї статті звертає увагу на відповідність малюнків в ілюстрованій перекладній літературі інтенціям автора, адже це питання є важливим для адекватного сприйняття твору та взагалі для прищеплення дитині любові до книги.

Наведемо декілька прикладів ілюстрованих ситуацій, коли малюнки не відповідають змістові тексту, що призводить до його спотворення. Для першого прикладу ми обрали уривок з твору Джеймса Метью Баррі «Пітер Пен та Венді», де описано як мати Венді, Джона та Майкла приводить до ладу думки своїх дітей поки ті спокійненько сплять у ліжечках: *“You would see her on her knees, I expect, lingering humorously over some of your contents, wondering where on earth you had picked this thing up, making discoveries sweet and not so sweet, pressing this to her cheek as if it were as nice as a kitten, and hurriedly stowing that out of sight”* [2: 12]. Автор з любов'ю описує, як нянька ставши навколішки дбайливо наводить порядок у думках своїх дітей. Звертаючись до маленького слухача, письменник таким чином наближує образи до дитини.

Перекладачка Наталя Трохим вбачає в такому спрямуванні до читача авторську інтенцію – наближення дитини до образів, зображених у творі, тому влучно відтворює його у своєму перекладі: *«Ви, певно, побачили б свою маму на колінах: як вона потишно милується якоюсь новою знахідкою і дивується, де в світі можна було таке відшукати, відкриває для себе щось приємне і не дуже, притуляє кожну дрібничку до щок, так, ніби це пухнасте кошенятко, а потім поспішно прибирає її з очей»* [3: 14].

А ось перекладач Володимир Панченко, з невідомих причин вирішує внести свої зміни в оригінальний текст, чим повністю змінює зміст даного уривку: *«Мама, напевно,*

стоїть тоді на колінах і дивується дитячим думкам: часом знаходить там щось миле, а щось – не дуже миле, і перші думки перебирає ніжно, наче кошенят, а другі – поспіхом викидає геть» [4: 13]. Із тексту оригіналу зрозуміло, що мати «пестить» усі думки своїх дітей, а не розділяє їх на «перші» та «другі». Вона притуляє їх до щок, а потім прибирає з очей. Іntenція автора наголошує, що матір любить своїх малят незалежно від їхніх міркувань. А таким перекладом Володимир Панченко показує, що ненці байдужі «немилі» дитячі думки, тому вона «поспіхом викидає їх геть», а це зовсім не було передбачено інтенцією автора.

У варіанті Наталії Косенко простежується та ж ідея перекладу, але тут ставлення матері до «немилих» думок добріше. Вона не «викидає їх геть», а «ховає якнайдалі»: *«Мабуть, ви побачили б, як матуся, ставши коло вас навколішки, дбайливо бере щось у руки і милується знахідкою, неначе дивуючись, звідки воно взялося у вашій голівці; виявляє щось приємне і не дуже; одну річ притуляє до своєї щок, наче м'якеньке кошенятко, а іншу – ховає якнайдалі» [5: 17].*

Таким чином, можна зробити висновок, що інтенцією автора у даному уривку було показати піклування матері, її любов до всього, про що думають її малюки. Ненька так пестливо ставиться до своїх дітей, що стає навколішки, роздивляючись їх міркування. Ми вважаємо цей момент дуже важливим, адже у ньому відтворюється трепетлива турбота матері до своїх діточок. Перекладачі з цим завданням впоралися.

Художниці Інна Боброва (ілюструвала переклад Володимира Панченка) та Олена Левська (оформлювала переклад Наталії Трохим) не зобразили цього моменту у своїх ілюстраціях. А ось художник Валерій Харченко, який наочно пояснював переклад Наталії Косенко, виправдано вважає за потрібне показати цей уривок (див. мал. 1). На малюнку бачимо, як мати розвішує думки-малюнки своїх дітей біля вікна. Ми вважаємо такий образ не відповідає інтенціям автора, адже письменник виражає дбайливість матері через позу, через її дії, а ось на зображенні художника трепетна любов неньки до малят, яка передається письменником через позу, не зображена. Тому ми вважаємо, що ілюстрація спотворює зміст твору, дає перекручене уявлення про книгу.

Проведене в рамках цієї статті дослідження дозволяє нам стверджувати, що малюнки і текст в ілюстрованих книгах для дітей дошкільного віку виступають у тісному поєднанні. Зображення дозволяє малюку більш повно зрозуміти образи, зображені у творі, а іноді дає поштовх дитячій фантазії до створення власних картин в уяві, наштовхує на роздуми про зміст твору, або просто відтворює події для більшої зрозумілості тексту. Яку б з вище названих функцій не виконував малюнок, він має відповідати змісту та інтенціям автора. Малюнок, який не відповідає цим вимогам, заплутує дитину, робить текст незрозумілим, викликає безліч питань, які відволікають від сприйняття твору та розсіюють увагу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лавров Н.П. Издания художественной, детской литературы, по искусству, филологии / Н.П. Лавров – М.: Книга, 1979. – С. 181-182.
2. Barrie J. The Adventures of Peter Pan / J. Barrie – Fairfield: 1st World Library – Literary Society, 2003. – 219 p.

3. Баррі Д. Пітер Пен (пер. з англ. м. Н. Трохим) / Д. Баррі – Львів: Видавництво Старого Лева, 2007. – 336 с.
4. Баррі Д. Пітер Пен (пер. з англ. м. В Панченко) / Д. Баррі – К.: Махаон-Україна, 2010. – 176 с.
5. Баррі Д. Пітер Пен (пер. з англ. м. Н. Косенко) / Д. Баррі – Х.: ВД «ШКОЛА», 2010. – 224 с.

УДК 81'255.4

*Ангерчік Є.Д.
(Київ, Україна)*

ЛЕКСИЧНІ ТРУДНОЩІ ВІДТВОРЕННЯ РОЗМОВНО-ПОБУТОВОГО СТИЛЮ В УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ТВОРУ Ю. АНДРУХОВИЧА «РЕКРЕАЦІЇ»

У статті розглядаються основні лексичні елементи розмовно-побутового стилю у творі «Рекреації» Юрія Андруховича та труднощі їх відтворення в українсько-англійському перекладі. Згідно з нашим аналізом через культурні розбіжності між українською та англійською мовами перекладачеві достатньо складно підібрати адекватний еквівалент українським розмовним словам та виразам.

Ключові слова: *розмовно-побутовий стиль, експресивно-емоційна лексика, діалектна лексика, побутова лексика, сленг, жаргон, вульгаризми.*

В статье рассматриваются основные лексические элементы разговорно-бытового стиля в произведении «Рекреации» Юрия Андруховича и трудности их воспроизведения в украинско-английском переводе. Согласно нашему анализу из-за культурных различий между украинским и английским языками переводчику достаточно сложно подобрать адекватный эквивалент украинским разговорным словам и выражениям.

Ключевые слова: *разговорно-бытовой стиль, экспрессивно-эмоциональная лексика, просторечные и разговорные слова, диалектная лексика, жаргон, сленг и вульгаризмы.*

The article deals with the issue of rendering the main lexical elements of colloquial and casual style in Ukrainian-English translation of the work “Recreations” by Yuri Andrukhovych. The analysis shows that due to cultural differences between the Ukrainian and English languages it is quite hard for a translator to find adequate equivalents for Ukrainian colloquialisms.

Key words: *colloquial and casual style, expressive-emotional words, dialecticisms, casual and familiar words, slang, jargon, vulgarisms.*

Недостатня вивченість перекладознавчих проблем відтворення розмовно-побутового стилю створює необхідність проведення ретельного дослідження зазначеного питання

© Ангерчік Є.Д., 2011